

Poveži karikaturu z obdobjem hladne vone.

VRHUNEC HLADNE VOJNE, POPUŠČANJE NAPETOSTI MED VELESILAMA, KONEC HLADNE VOJNE

KUBANSKA KRIZA - vrhunec hladne vojne

Srednja in Južna Amerika sta bili od 19. stoletja naprej interesno območje ZDA, ki so zaradi lastnih gospodarskih interesov pomagale različnim voditeljem na oblasti. V času hladne vojne so **Američani pomagali pri zatiranju komunističnih vstaj** (v Gvatemali, Boliviji in Čilu).

Na Kubi leta 1959, pod vodstvom Fidela Castra, oblast prevzamejo komunisti. ZDA so najprej vojaško podprle nasprotnike revolucije, ki pa so bili neuspešni. Sledila je gospodarska blokada. Kuba se v tem času vedno bolj povezuje s SZ.

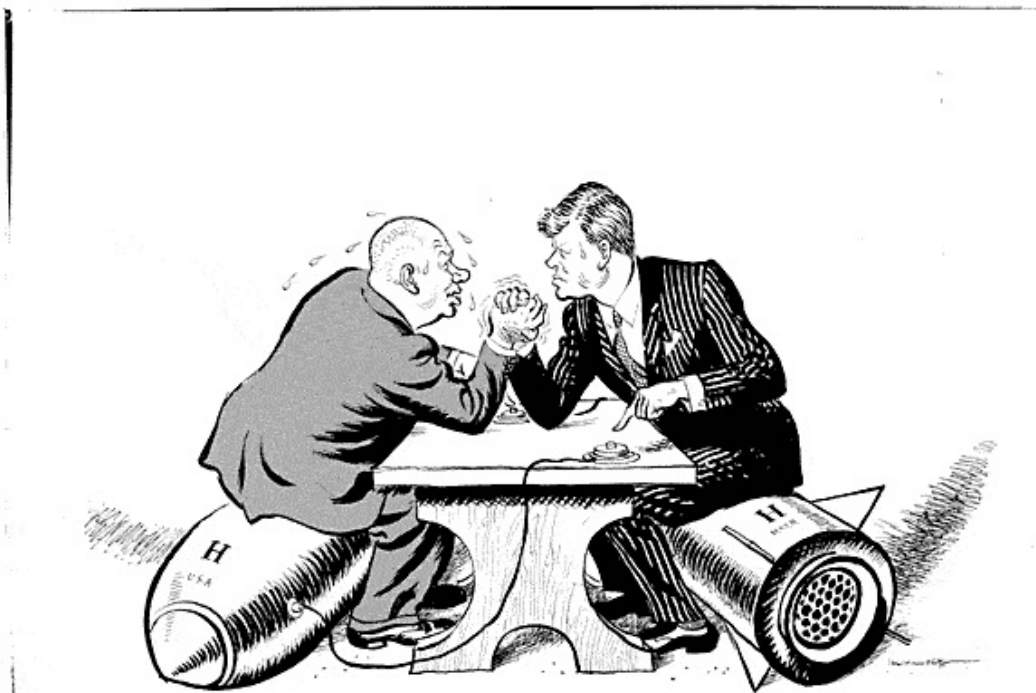
KUBANSKA KRIZA - svet na pragu 3. svetovne vojne

Zemljevid dometa sovjetskih raket med kubansko raketno krizo

Po ameriških gospodarskih ukrepih zoper Kubo in dogodkih v Prašičjem zalivu so se odnosi med sosedama močno zaostri. Kriza je dosegla vrhunec, ko so leta 1962 ameriška izvidniška letala odkrila, da Sovjeti na ozemlju Kube skrivoma gradijo svoja vojaška oporišča za rakete srednjega dometa, s katerimi bi lahko uničili večji del ameriškega ozemlja. Za preprečevanje nadaljnega dovažanja jedrskega orožja na Kubo je ameriški predsednik John F. Kennedy uvedel pomorsko blokado Kube. V ameriško pomorsko oporišče Guantanamo je poslal vojaške okrepitve ter od Sovjetske zvez in Kube zahteval, da nemudoma prenehajo z nameščanjem orožja in odstranijo raketna oporišča. Sovjete je opozoril, da bodo ZDA ob neupoštevanju zahtev vrnile udarec. S prvo direktno konfrontacijo SZ in ZDA od začetka hladne vojne se je svet znašel na pragu 3. svetovne vojne. Ob skrajno zaostrenih odnosih je sovjetski predsednik Nikita Hruščov popustil. Sovjetska zveza je obljubila, da bo iz Kube umaknila rakete srednjega dometa in odpoklicala vojaške ladje, ZDA pa, da ne bodo napadle sovjetskih ladij, da bodo sovje rakete umaknile iz Turčije in, da ne bodo skušale zrušiti Castrovega socialistična režima.

SZ spreminja Kubo v svoje vojaško oporišče

Poišči karikaturu v učbeniku in ugotovi koga prikazuje in na kaj se nanaša.

Kubanska kriza je imela **pomembne posledice** za vpletene strani in hladno vojno.

- Kriza je pripomogla k popuščanju napetosti med ZDA in SZ ter hladne vojne nasploh.
- Obe velesili sta bili poslej pripravljene na pogovore o omejitvi jedrskega orožja. Uvedena je bila posebna »vroča zveza« (hot line) med obema predsednikoma.
- Prevladalo je prepričanje, da uporaba jedrskega orožja proti komunizmu ni potrebna.

POPUŠČANJE NAPETOSTI - DETANTA

Nixon in Hruščov v Kremlinu leta 1959

Stalin je umrl leta 1953, nasledil ga je Nikita Hruščov. Leta 1959 sta si predsednika izmenjala meddržavniške obiske kar kaže na to, da je dialog med velesilama obstajal.

Po kubanski krizi se je dialog med obema silama ponovno nekoliko izboljšal. Zaradi enormnih stroškov, ki sta jih Sovjetska zveza in ZDA imeli s hladno vojno je bilo njuno gospodarstvo močno izčrpano. Prav tako sta obe svetovni sili spoznali, da je oboroževanje z jedrskim orožjem nesmiselno, saj jedrska vojna ne bi prinesla drugega kot konec življenja. V takšnih pogojih so se napetosti med državama začele počasi umirjati. Podpisanih je bilo več medsebojnih sporazumov (SALT I, SALT II), v Evropi je na pomenu vse bolj pridobivalo trgovanje med vzhodnoevropskimi in zahodnoevropskimi državami, s tem pa so se tudi na sploh otoplili odnosi med blokoma.

Po kubanski krizi se je začelo **obdobje popuščanja napetosti ali detante**. Leta 1972 sta ZDA in SZ podpisali Sporazum o omejevanju in zamrznitvi jedrskih raketnih sistemov **SALT I**.

HELSINŠKA LISTINA

Leta 1973 se je v Helsinkih začela **Konferenca o varnosti in sodelovanju**, ob koncu katere so 35 evropskih držav, ZDA in Kanada podpisale listino (1975) o varnosti in sodelovanju. Listina je potrdila poveljne evropske meje ter se zavzela, da države udeleženske v medsebojnih odnosih ne bodo uporabljale sile, temveč bodo spore reševale po mirni poti.

Občasno so se nasprotja med velesilama zaostrovala:

- leta 1979 je SZ z vojaško intrevencijo v Avganistanu omogočila vzpostavitev komunistične oblasti;**
- leta 1983 so ZDA napovedale program **Vojna zvezd**, ki naj bi ZDA varoval prednasprotnikovimi raketami.**

Propad socializma v Sovjetski zvezi in KONEC HLADNE VOJNE

Sovjetsko zvezo je oboroževalna tekma gospodarsko popolnoma izčrpala, v državi so bile vedno glasnejše zahteve po uvedbi demokratičnedružbene ureditv, številni "sovjetski" narodi so zahtevali samostojnost.

Leta 1985 je vodstvo partije v Sovjetski zvezi prevzel **Mihail Gorbačov**, ki je uvedel številne družbene in gospodarske spremembe. Reforme so ljudem v SZ povrnilo svobodo in demokracijo.

- **Glasnost** (javnost): uvedla je svobodo govora in spodbudila javne razprave o napakah socializma;
- **perestrojka** (prestrukturiranje) je bila reforma gospodarstva, ki je omogočila zasebno lastnino s ciljem, da bi sovjetsko gospodarstvo postalo bolj učinkovito;
- **demokratizacija** je uvedla svobodne volitve in večstrankarski sistem.

Decembra 1987 sta **Gorbačov in ameriški predsednik Reagan** podpisala sporazum o uničenju jedrskih raket srednjega dosega (INF). Prvič se je zgodilo, da je sporazum predvideval uničenje orožja.

3. decembra 1989 sta Reaganov naslednik ameriški predsednik George H. W. Bush in sovjetski predsednik Mihail Gorbačov na srečanju na Malti na skupni tiskovni konferenci razglasila **konec hladne vojne**. Dve leti za tem sta nekdanja velika rivala skupaj nastopila v zalivski vojni proti Iraku.

Gorbačov in Reagan v Beli hiši med podpisom sporazuma o uničenju jedrskega orožja

»Svet zapušča eno obdobje in vstopa v drugo. Smo na začetku dolge poti, ki vodi v trajni mirni vek. Pretnje nasilja, nezaupanja, psihološkega in ideološkega boja naj postanejo preteklost. Predsedniku Združenih držav Amerike sem zagotovil, da ne bom nikoli povzročil vroče vojne proti ZDA,« je na tiskovni konferenci povedal **Mihail Gorbačov**.

Ameriški predsednik **George H. W. Bush** je dodal: *»Lahko uresničimo trajni mir in razmerje Vzhod-Zahod preoblikujemo v dolgotrajno sodelovanje. To je prihodnost, ki sva jo s predsednikom Gorbačovom pričela prav tu na Malti.«*

Volja po razorožitvi pri obeh velesilah, politika reform Gorbačova in spremembe v vzhodni Evropi so vodile h koncu hladne vojne. Novembra **1990** so se v Parizu zbrale članice Konference o varnosti in sodelovanju. V listini, ki so jo poimenovali Listina o novi Evropi, so razglasile **konec hladne vojne**.